

Akşemseddin Hazretleri Vakfı

**AKŞEMSEDDİN
SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ**

Yayın No: 1

1990

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFİ BOYUTU

Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Makâmât ve Menâkıbnâme kitapları, Akşemseddin Muhammed'in soy kütüğünü, Hz. Ebu Bekr'e kadar çıkararak, büyük Mutasavvıf Şehabeddin Suhreverdî'yi, onun dedeleri arasına koymaktadırlar.

Böylece, H. 792/1389–1390 yılında Şam'da doğduğu bazı kitaplarda kaydedilen¹ Akşemseddin Muhammed b. Hamza, babası Şeyh Hamza ile birlikte Anadolu'ya gelmiştir. Bunun için Akşemseddin hazretlerinin, zamanın tedris sistemine göre Amasya'nın Kavak ilçesinde ilk tahsilini yaptığı ve hatta Osmancık medresesine geldiğinde orada müderris olarak görev yaptığını yine kaynaklar zikretmektedir².

İşte Akşemseddin Muhammed hazretleri, Osmancık Medresesinde müderris olarak faaliyet gösterdiği yıllarda; çevrede tasavvufî faaliyetlerle, derûnî hayatı ışıklandıranlar arasında Bursa'da Muhammed Şemsüddini Buhari (Emir Sultan Hz. İleri) ve Zeyniye hulefasından Abdullatif Makdisî'yi görüyoruz. Sünnî İslam çizgisinde, Osmanlı ilim ve devlet adamları ile, halk arasında manevî zenginlik tohumlarını serpiştiren bu gönül erleri yanında; bir de o günlerde şöhreti Bursa ve çevresine kadar gelebilen Şemseddin Mehmed b. Hamza Hacı Bayram Veli Hazretleri vardı. Hacı Bayram-ı Veli, Melâmet neşesini Türkün özü ile mezc etmiş, özbe öz bir Türk tasavvuf eridir. Aklı ve ruhu ile,

1- Ayyansarayî, *Vefayât*, Üniv. Ktp. Sh. 3a; Müstakimzade Sadeddin Ef. *Mecelletü'n-Nisab*, Halef Ef. Ktp. No: 628, s. 111; Abdurrezzak Ef. *Tuhfetü'l-İhvan Fi Menâkıbı Akşemseddin*, Esad Ef. Ktp. No. 3622, s. 20a.

2- Bolu vilâyeti salnamesi, s. 612; bkz. A. İhsan Yurd, *Fatih'in Hocası Akşemseddin Hayatı ve Eserleri*, İst. 1972, s. XVII–XXI.

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFİ BOYUTU

Türk'e özgü bir Melâmilik örneği veren Hacı Bayram-ı Veli, XV. yüzyıl Osmanlı Türkiye'sinde, Melâmilik ruhunu Türklere benimsetmiş büyük bir Türk mutasavvıfıdır.

İşte Akşemseddin Muhammed de o devirde oldukça şöhrete ulaşan Hacı Bayram-ı Veli'nin cazibesine kendini kaptıranlardan biridir. Hernekadar onun, Zeynüddin-i Haafi'ye intisab etmek için, Haleb'e doğru yola çıktığını bazı kaynaklar yazıyorsa da bunun doğru olduğunu gösteren hiç bir delile rast gelmedik. Akşemseddin Muhammed Hazretleri, Hacı Bayram-ı Veli'nin manevi dünyasından feyiz almak üzere, Hacı Bayram-ı Veli'ye geldiğini kaynaklar zikretmektedir. Ancak hangi tarihte Akşemseddin'in, Hacı Bayram-ı Veli'ye geldiğini tesbit oldukça güçtür. Bildiğimiz, Akşemseddin'in Hacı Bayram-ı Veli'nin önünde çok sıkı bir seyr-i sulûk geçirdiğidir. Bu konuda Menâkıbnâmede şunları okuyoruz: "Hacı Bayram, Akşemseddin'e türlü türlü ibadet ve riyazet ve mücahede ettirdi. Hatta yedi günde bir kaşık sirkeden gayrı bir şey yemez içmez oldu. Hatta riyazette Şeyhi'nin ta'lim ve terbiyedeki şiddet derecesini kendi isteğiyle artırmış, Hacı Bayram ona "ya köse, nice riyazet eylersin, akibet nur olursun, vefat ettikten sonra seni kabrinde bulamazlar" demiştir"³. Böylece Hacı Bayram-ı Veli'nin, bu muridinin mücahedesini takdir ettiğini öğrenmiş oluyoruz"⁴.

Hacı Bayram-ı Veli'nin melamilik neşesiyle, Seyr-i sulukta kısa zamanda ilerlemesini bilen Akşemseddin Muhammed hazretleri, irşad makamına yükselince önce Beypazarı'na yerleşmiş, orada bir mescid bir de değirmen yaparak, rızkını kimseye yük olmadan elde etmeye başlayarak melâmilikteki "Elkasibu Habibullah", Çalışan Allah'ın sevgilisidir ilkesini bizzat hayatında gerçekleştirmiştir. Ancak, halkın kendisine fazlaca teveccüh etmesinden, yine melâmiliğin bir özelliği olarak rahatsız olmuş, oradan Evlek'e (İskilip'te) daha sonra da tekrar

3- Emir Hüseyin, *Menâkıb-ı Akşemseddin*, Neşr. Ali İhsan Yurd, İst. 1972.

4- Bu konuda bkz. *Müstakîmzâde, Mecelletü'n-Nisâb*, s. 111a.

göç ederek *Göynük*'e gelerek yerleşmiştir⁵. Bu bölgede tarikatı neşretmeye çalışırken; Hacı Bayram-ı Veli vefat etmiştir. Onun defn işiyle bizzat meşgul olan Akşemseddin, daha sonra *Göynük*'te, tamamen yerleşmeyi düşünerek oraya bir mescit ve bir değirmen inşa etmiştir. Artık Akşemseddin'in hayatı, *Göynük*'te geçmeye başlamıştır. Burada bir yandan tarikatı yaymakla meşgul olurken, diğer yandan da eserlerini kaleme almaya devam etmektedir. Daha sonra Fatih'le birlikte İstanbul'un fethi hareketine katılan Akşemseddin, fetihten sonra yeniden *Göynük*'e döner ve orada faaliyetini sürdürür. Bu fetih hareketinde de, melâmilikteki dünya görüşünün izlerine rastlamak mümkündür. Allah'ın rızasını, sürekli dünya ile meşguliyet ortamında arayan melâmilik, dinamik dünya görüşü ile, ruhi temizlik operasyonunu bir arada tutmasını bilmiştir. İstanbul'un fetih hareketi içinde, Akşemseddin'in oynadığı bu rolü, ancak, Şeyhi Hacı Bayram-ı Veli'den aldığı melâmilik ruhu ile izah edebiliriz.

Hacı Bayram-ı Veli'nin tüm tasavvuf felsefesini bir yaşama biçimi olarak, onun hayatında görmekteyiz. Bunu özetlemek gerekirse;

- İnsan sevgisi,
- Hayatın bir parçası olan çalışmak,
- Bu çalışmanın sonucunda elde edilenle yine insana hizmet.

Bu hayat felsefesinin temeli, "yaratılanı sev, yaratandan ötürü" düsturudur. Melâmilikte diğer tarikatlardan ayrılan en önemli nokta, "halkın içinde, daima *Hak* ile olmaktır". Bunun için, dünyayı terk değil, bilakis dünyanın içinde, en faal ortamda gönülden *Hak* ile olabilmek, Melâmilikte esastır. Halkın içinde beraberlik, halka hizmet gayesini gütmektir. Halka hizmet ise, insan sevgisine dayanmaktadır. İşte Hacı Bayram-ı Veli'de bu sevgi doruk noktasına ulaşır. Bu sevginin sonucunda, yaratılan, yaratanın aşkı ile büyür, her türlü meşakkata katlanacak bir varlık halini alır. Bu sevgiyi gönlünde yaşatabilen kişi ise,

5- Menakıb-ı Akşemseddin, s. 31-32.

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFİ BOYUTU

akıl ve ruh dengesini kurmuş olan er kişidir. İşte Hacı Bayram-ı Veli, XV. yüzyıl Anadolu'sunun Türk'ün bağrından doğan bir ışığıydı. Melâmiliğin ikinci devresinin piri sayılan Hacı Bayram-ı Veli, temsil ettiği gönül neşesiyle Bayramiliğin büyük üstadı olmuştur. Böylece Türk melâmiliğinin adı Bayramilik olarak Anadolu'da çok önemli bir rol oynayacaktır.

İşte Akşemseddin Muhammed, Hacı Bayram-ı Veli'nin gönül pınarından kana kana içmiş olan büyük bir Türk Mutasavvıfıdır. Hacı Bayram-ı Veli'den sonra, Bayramilik üç kola ayrılır:

Akşemseddin Muhammed'le devam eden, Bayramiye-i Şemsiyye'dir. Bayramiye-i Şemsiyye, Seyr-i sulukta esmayı esas kabul etmiş olup, tam bir tarikat silsilesi olarak devam etmiştir. Bu kolun en önemli özelliği, Sünnî İslam çizgisinde kalmaya gayret göstermeleridir. Ehl-i beyt sevgisi olmakla beraber, Alevi meşrep değillerdir. Akşemseddin Muhammed, her ne kadar Hacı Bayram-ı Veli'nin *Melâmilik* neşesi içinde seyr-i sulukunu tamamlamışsa da Bayramiye-i Şemsiyye tam olarak birmelâmilik neşesi göstermemiştir. Bayramiliğin *melâmilik* neşesi, daha çok Hacı Bayram-ı Veli'nin halifesi Ömer Sıkkınî hazretleri kanalı ile kendini göstermiştir⁶.

Akşemseddin Muhammed'in temsil ettiği Bayramiye Tarikatının Şemsiyye kolundan da iki tarikat kolu çıkmıştır. Bunlar, *Tennuriye* ve *Himmetiyye*'dir. Tennuriyeden daha sonra bir üçüncü kol olan *İseviyye* çıkmıştır. Tebliğimizin ana konusu, Akşemseddin Muhammed'in tasavvufi boyutu olduğu için, burada Bayramiye-i Şemsiyeden çıkan kollardan sarfınazar ediyoruz. Yalnız burada şu kadarını söyleyelimki, Akşemseddin'in halifeleri de aynı şekilde sünnî İslam çizgisinde devam etmiştir.

Şüphesiz Akşemseddin Muhammed'in tasavvufi yönünü en iyi şekilde yine onun eserlerinden öğrenebiliriz.

6- Yusuf Ziya İnan, *İslamda Melâmiliğin Tarihi Gelişimi*, İst. 1976, s. 112.

AKŞEMSEDDİN SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Akşemseddin Muhammed'in bütün eserlerinde, tasavvufi yön ağır basmakla beraber, Risaletün-Nuriyye, Makâmât-ı Evliya ve Def-i Matain, bu konuda çok önemli malzemeler vermektedir. Akşemseddin Muhammed'in tasavvufi boyutunu aslında Risaletün-Nuriyye göstermeye yetmektedir.

Akşemseddin Muhammed Hazretleri, Risalesinin başında ben sofiler arasında "Yüzleri nurani" olanları severim çünkü bunların yolu kitap ve Allah'ın sünnetidir, diyor. Böylece, Akşemseddin Muhammed Hz. tarikatın şeriaten ayrılmayacağını, ikisinin birlikte yürümesi gerektiğini daha risalesinin başında belirtmiş oluyor⁷.

Akşemseddin'in tasavvufi sisteminde şeyhin çok önemli bir yeri vardır. Ona göre, şeyh, müridini terbiye etmeli ve onu çirkin şeylerden temizlemelidir. Yine şeyh, muridi, hem öğretme ve eğitimle hem de tarikata kılavuzluğu ile, tarikatla ve hakikatla mütehakkık kılmalıdır⁸. Yine Akşemseddin'e göre şeyh, beş-altı baun önceden geçmiş olmalıdır. Şeyhi böyle kabul edersek, o zaman bütün müslümanların şeyhi Hz. Muhammed Mustafa olması lazım gelir⁹, başka şeyh aramaya ne hacet vardır. Akşemseddin hazretleri, şeyhlik makamına layık olmadıkları halde, kendisini şeyh görenlere ve müritlerine tövbe gibi dersler verenleri de tenkid etmektedir. Meselâ, Abdulkadir Geylani'yi hiç görmediği halde, onun adına muridine tövbe virdi veren kişiyi de şeyh görmez, Akşemseddin¹⁰. Akşemseddin'in tasavvuf eğitimi, bizzat şeyhten eğitimle alınan tasavvuftur. Bunu teyit etmek için de Abû Ali Dehhak'dan şöyle bir cümle nakledilir¹¹: Ebu Ali Dehhak der ki; "Ağaç kimse dikmeden kendi kendine bitse, o ağaç yapraklansa, yemiş verse yemişi tatlı olmaz"¹².

7- Mehmed b. Hamza, *Risaletü'n-Nuriyye*, Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Ef. No: 2408, s. 46.

8- a.g.e.; s. 30a.

9- a.g.e.; s. 30a.

10- a.g.e.; s. 30b.

11- Ebu Ali Dehhak, *Fevâidü'l-Behiyye*, s. 146.

12- *Risâletü'n-Nuriyye*, s. 32b.

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFİ BOYUTU

İslam tasavvuf sisteminde *Hırka* giymek çok önemli bir merhalelidir. *Seyr-i sulukta* hırka giyen kimse, irşad makamına oturmuş demektir. Artık o da teslim aldığı yolda bir takım insanları eğitmekle mükelleftir. Oysa Akşemseddin, kendi zamanında bile hırka giymeye gerekli itinanın gösterilmediğini söylemektedir¹³. Oysa Akşemseddin'e göre iki türlü hırka vardır:

1- *Hırka-i İradettir*: Bu hırkayı, murid-i hakiki giyer. Bu hırkayı giymiş olan kişi, kendi iradesini yok ederek, şeyhinin iradesine tam olarak tabi olur.

2- *Hırka-i Teberrüktür*: Kendini sofilere benzetenlere verirler.

Akşemseddin Muhammed'e göre, geçmiş tasavvuf büyükleri, "Hırka-i İradeti" kolay kolay herkese vermemişlerdir, çünkü tarikata bu irade ile girenler çok az bulunmuştur. Bunun için Akşemseddin'e göre Meşayih "*hırka-i Teberrük*" giydirmiştir. Çünkü gördüler ki, gerçek mürid bulunmaz olmuştur. Murid-i Hakikiyye benzemeleri için, bu hırkayı giydirmeyi tercih etmişlerdir¹⁴.

Seyr-i sulukun ayrılmaz bir parçası olan zikir adabının üzerinde de duran Akşemseddin, açık zikri de caiz görür. Hatta bunu gafil halka zikri öğretmek için zaruri bile görmektedir¹⁵.

Zikir Akşemseddin'e göre çok önemlidir. Her şeyin pasını gideren bir şeyin olduğunu, gönül pasının da gidericisinin *Zikrullah* olduğunu söylemektedir¹⁶.

Akşemseddin Muhammed hazretleri, tasavvuf yolunda öylesine kitap ve sünnete bağlıdır ki, o bu konuda şöyle der: Her kim bizim iş bu şeraitimize yeni eylese şol nesneyi ki, bu şeriatta ol nesne merduttur¹⁷.

13- a.g.e., s. 36a.

14- Mehmed b. Hamza, *Risaletü'n-Nuriyye*, s. 36b.

15- a.g.e., s. 61a.

16- a.g.e., s. 64b.

17- a.g.e., s. 81a.

AKŞEMSEDDİN SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Ona göre müridin şu dört hususu dikkate alması ve yerine getirmesi gerekir.

- 1- Az yemek,
- 2- Az konuşmak,
- 3- Az uyumak,
- 4- Halka ülfet etmemek¹⁸.

Yine bu dört hususu şu beyitle ifade eder Akşemseddin:

Ağzını samtile bağla ta göresin hakkı ıyan

Gözi bağı bu cihanın halk ağzıdır heman

Çünkü halk ile ülfetten uzak kalmak insana, dünyanın hakikatını keşfettirir. Az yemek ise, insana, şeytanın vesvesesinin nasıl geldiğini öğretir. Uykusuzluk ise insana, hevasına nasıl uyduğunu gösterir. Her kim bunlara riayet ederse, ademliği, melekliğe; kulluğu efendiliğe, gafilliği, gönül canlılığına ve gönül ululuğuna, batını zahire değışir¹⁹.

Akşemseddin'e göre, bir kimsede bu sıfatlar cem olursa, onun gönlünde, türlü türlü nurlar parlar. Artık o gönül sahibi, seyr-i sulukta devam ederken bir halden bir hale dönerek, bir vatandan bir vatana intikal ederek yücelmektedir. Yüceldikçe de latif perdeler müşahade ederek yine ilerler. Neticede perdelerde kalkarak, hiç görmez hale gelir. Çünkü gördüğü perdeler insanın nurlarının renkleridir. Bunlar bazen aşikare olur, bazan de gizlenir²⁰. Bunun için "Arifin gönlünde olanın nuru, dünyaya zahir olsaydı; hiç bir nesne yeryüzünde kalmazdı ve helak olurdu." denmiştir²¹.

Yukarıda, Akşemseddin Muhammed'in kitap ve sünnet karşısındaki tutumunu belirtmiştik. O, bu açıdan Sofiyeyi dört guruba ayırır²².

18- a.g.e., s. 107b.

19- a.g.e., s. 108b.

20- Risaletü'n-Nuriyye, s. 110a.

21- a.g.e., s. 112a.

22- a.g.e., s. 122a.

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFÎ BOYUTU

1- *Vücudiler*: Bunlara göre Allah, küllü tabii gibidir. Hariçte var olması ve muayyen olması, hemen bu mahlukat zımınıdadır, derler. Bunlar Akşemseddin Muhammed'e göre, Allah'ın yaratıcılığını inkar etmektedirler. Ona göre, yaratıcı, yaratılmış ise, mevcut olamaz. Allah kendisine ibadet edilecek varlıktır. Yaratılmış, kendisine ibadet edilecek vaziyette bulunamaz. Akşemseddin Muhammed bu sözlerini şu hadislerle destekler: "Ben gizli bir hazine idim, sevdim ki bilineyim. Ondan yarattım halkı"²³. Akşemseddin'e göre bu hadisi kutsiden anlaşılan, Allah'ın mahlukattan önce vücudunun olduğu ve taayyün-i zatîsinin mevcut olduğudur. Allah, mahlukatı kendi varlığını bilmeleri için yaratmıştır.

Akşemseddin Muhammed bu sözleriyle, Vahdet-i Vücudun labirentlerinden uzaklaşarak, Melâmiliğin temel ruhu olan Vahdet-i vücuttan uzak durmakta, sunnî İslâm çizgisindeki Gazali Sufizmde karar kılmaktadır.

2- *Hulûliler*: Bu sofi taifesi, Allah'ın, insan bedenine girdiğine kaidirler. Onlara göre Allah, suyun bardağa girdiği gibi, canımıza girmiştir. Yani canımızın hiçbir yeri yoktur ki, onda Hak Teâla olmaya derler²⁴. Akşemseddin Muhammed bunlara illifat etmez.

3- *İttihadiler*: Akşemseddin Muhammed'e göre bunlar mülhidlerdir. Bunlar, sünni İslâmdan çıkmış olanlardır. Bunlar, "Biz Allah'la biriz, bizim zatımız Allah zatıdır." demektedirler²⁵.

4- *Muhakkikler*: Bu sofi taifesi de Akşemseddin'e göre, Allah'ın vücudunun varlığına kaidirler. Onlara göre Allah, kendi zatında müteayyendir. Mahlukatı ve kendi zatını Allah bilicidir. Ezelde Hak Teâla, kendi sıfatının muktezasınca, mahlukat yaratmıştır. Mevcudat Allah'ın

23- a.g.e., s. 122b.

24- a.g.e., s. 122b.

25- Muhammed b. Hamza, *Risaletü'n-Nuriyye*, s. 123b.

AKŞEMSEDDİN SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

ilminden uzak değildir. Akşemseddin'e göre, bu sofi taifesi hak yoldadır²⁶.

Akşemseddin Muhammed'in velilik mertebeleri üzerinde de ilginç görüşleri vardır. Ona göre veliliğin iki tarafı vardır. *Ednâ tarafı, Alâ tarafı...*

Ednâ tarafı: Bir kimsenin gönlünde, *ibadet, zikir* ve Kur'an nurunun açmasıdır. Yahut, abdest nurunun bir kimsenin elinde ayağında, yüzünde ve başında zahir olmasıdır.

Alâ tarafı: Bu mertebe veliliğin nihayetsiz tarafıdır. Bu mertebe Akşemseddin'e göre, bütün Ehl-i imana şamildir. Veliliğin bu mertebesi, Allah'ın varlığına ve birliğine ve ulu sıfatlarla muttasıf olduğuna delalet eden ayetlere inanmaktır²⁷.

Akşemseddin, Allah'a kulluk çeşitleri üzerinde de durmaktadır. Ona göre:

1'incisi Ten Kulluğu: Bu kulluk içinde olanlar, Allah'ın gönderdiği şer'i rükünlere iman ederler, Allah'ın nehyinden kaçarlardı.

2'ncisi Nefis Kulluğu: Bu kulluk nefsin edeblenmesidir. Bu kulluk içinde olanlar, nefsin isteklerine muhalefet ederek, tarikat adâbı ile yaşarlardı.

3'üncüsü Gönül Kulluğu: Akşemseddin Muhammed'e göre bu kulluk dünyada ve dünyanın içindekilerden yüz çevirmek ve ahirete yönelmektir.

4'üncüsü Sırr Kulluğu: Bu kulluk, hem dünya hem de ahirete ait olan şeylerden uzak olarak sadece Allah'ı sevmekle yapılan kulluktur.

5'incisi Can Kulluğu: Akşemseddin Muhammed'e göre bu kulluk müşahedeye ermek için varlık vermekle yapılır. Allah yanında makam

26- a.g.e., s. 123b.

27- a.g.e., s. 124b.

AKŞEMSEDDİN MUHAMMED'İN TASAVVUFİ BOYUTU

dileyenler türlü türlü ibadetlerin zahmetine katlanmaları gerekir. Can kulluğu bir zahmet kulluğudur, Akşemseddin'e göre²⁸.

Akşemseddin Muhammed'in tasavvufi düşüncesindeki nihai nokta, Allah'a seyreden kulun zatının erimesidir. Bunun için de kulun bütün fiilleri yok olmayınca "*Seyr-i İlellah*", kulun sıfatı yok olmayınca *Seyr-i Fillah* kulun zatı tamamen yok olmayınca *Seyr-i Billah* meydana gelmez²⁹ demektir. Ona göre, Seyr-i Billah, Makam-ı Vahdettir.

1- *İrsat Makamı*: Bu makamda olan Şeyh'in yolu halka karışarak, onları terbiye etmektir.

2- *Taleb-i Hak Makamı*: Bu makamı işgal eden şeyh, halktan kaçarak yalnızlığı tercih eder.

3- *İbadet Makamı*: Bu makamdaki şeyhin virdi çoktur. Namazdan ve oruçtan başka, diğer ibadetle ömrü geçer.

4- *Nasdan meded istemek makamı*: Bu makamdaki şeyhin yolu, halka hizmet etmektir. Pazarlarda bir şeyler satarak, kazançlarını sadaka olarak verirler³⁰.

Şeyh Akşemseddin Muhammed, şeyhlik makamlarını böylece belirttikten sonra *salike*, şeyh olmayanın müridi olmamasını tavsiye eder³¹.

Görüldüğü gibi Akşemseddin Muhammed, Hacı Bayram-ı Velî'den aldığı melâmilik neşesini İslâm çizgisinde tutarak, Gazali'nin mistik ahlak felsefesini kendisine ölçü kabul etmiş, büyük bir Türk mutasavvıfıdır. Melâmilikte ön plânda tutulan birlik felsefesi, Akşemseddin'in sofi sisteminde yerini ruhi tekamüldeki hal ve zevke dayalı mistik düşünceye bırakmaktadır. Bu mistik düşünce ona göre,

28- Muhammed b. Hamza, a.g.e., s. 126b.

29- a.g.e., s. 127b.

30- a.g.e., s. 135a.

31- a.g.e., s. 135a.

AKŞEMSEDDİN SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

nefsin seyr-i sulukta olgunluğa ermesi ve seyr-i billah yoluna girmesi ile elde edilebilmektedir. Böylece Akşemseddin Muhammed'in temsil ettiği Bayramiyyeyenin Şemsiyye kolu, Türk milletinin özünü teşkil eden değerlerin İslâmi züht hayatında şekillenişini, Hacı Bayram-ı Veli'den sonra devam ettiren bir mistik neşe olarak görülmekte ve Osmanlı kültür hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Akşemseddin Muhammed'i bu merasim ve vesilesi ile rahmetle anıyoruz..